

1. 4. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Uplatnění směnečné pohledávky v insolvenčním řízení

Tento článek se zabývá otázkou, zdali je nutné jako přílohu přihlášky směnečné pohledávky do insolvenčního řízení dlužníka přiložit i originál směnky.

Asi neexistuje spor o tom, že směnka je cenným papírem. (V dřívější právní úpravě v § 1 odst. 1 zákona č. [591/1992](#) Sb., o cenných papírech byla směnka jako cenný papír výslovně uvedena. Tento zákon byl však zrušen zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.)

Dle § 514 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník: „*Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru **nelze bez této listiny uplatnit ani převést.***“

Dle výše uvedeného ustanovení by se mohlo na první pohled zdát, že odpověď na výše uvedenou otázku je zcela jednoznačná, a to, že je originál směnky nutno vždy doložit. Jak si ukážeme ještě níže, ve skutečnosti odpověď zase tak jednoznačná není.

Na začátku je potřeba rozlišit, jestli je do insolvenčního řízení přihlašovaná směnečná pohledávka jako tzv. vykonatelná, tedy přiznaná pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, nebo jako tzv. nevykonatelná.

Jednodušší situace je u tzv. nevykonatelných směnečných pohledávek. V těchto případech je vždy nutné jako přílohu přihlášky pohledávky doložit i originál směnky. Nepostačí kopie směnky ani kdyby byla úředně ověřená. Pokud věřitel nedoloží originál směnky, měl by insolvenční správce předmětnou pohledávku vždy popřít. Zde lze odkázat i na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 1. 2017, sp. zn. 101 VSPH 126/2016, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 137/2018 s právní větou: „*Nepřiloží-li věřitel v insolvenčním řízení k přihlášce nevykonatelné pohledávky ze směnky originál této směnky a nepředloží-li tuto směnku do konání přezkumného jednání (s výjimkou např. procesní situace, kdy směnka je již v soudní úschově z důvodu probíhajícího soudního řízení o zaplacení směnky), insolvenčnímu správci nezbyvá nic jiného než pravost takové směnečné pohledávky popřít, neboť nemá osvědčeno, že věřitel je majitelem tvrzené směnky, resp. že taková směnka vůbec existuje. Pokud věřitel nepředloží směnku ani v incidenčním sporu o určení pravosti pohledávky ze směnky, nemůže věřitel v tomto incidenčním sporu uspět. V takovém případě není dán prostor pro výzvu dle § 114b o. s. ř. a není možné rozhodnout ve prospěch žalobce rozsudkem pro uznání vydaným dle § 114b odst. 5 o. s. ř.*“

U vykonatelných směnečných pohledávek je situace již o něco složitější. Zde je možno odkázat např. na rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 ICdo 99/2015, ze dne 21. 12. 2017: „*Obecně platí, že **věřitel vykonatelné pohledávky dokládá její existenci zásadně jen pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, jímž mu byla přihlašovaná pohledávka přiznána. Stejně tomu je i v případě vykonatelných směnečných pohledávek.***“

Podle výše uvedeného rozhodnutí by se tedy mohlo zdát, že v případě vykonatelné směnečné pohledávky věřitel nemá povinnost dokládat originál směnky.

S tímto rozhodnutím lze ovšem polemizovat, jelikož veřejná listina (pravomocné rozhodnutí příslušného orgánu) dokládá pouze vykonatelnost pohledávky (§ 177 odst. 1 zákona č. [182/2006 Sb.](#), insolvenční zákon) nikoliv však pravost výši nebo pořadí pohledávky. I pravomocně přiznanou vykonatelnou pohledávku lze popřít na základě dlužníkem dříve neuplatněných skutečností, nejde-li o jiné právní posouzení věci (např. se může jednat o zfalšovaný podpis dlužníka, který dlužník ve směnečném řízení netvrdil z důvodu pasivity). Z toho ale nutně vyplývá, že věřitel musí vykonatelnou pohledávku doložit úplně stejně jako nevykonatelnou, protože jinak by popření ze strany insolvenčního správce bylo prakticky nemožné. Navíc vlastnictví pohledávky obecně (a cenného papíru zvláště) je nutnou podmínkou jejího uznání jako pravé.

Obdobný názor lze např. vypořádat z článku JUDr. Ladislava Derky (1), ve kterém uvádí:

*„Dodávám, že povinnost majitele směnky mít směnku ve svém držení platí i v řízení o výkon rozhodnutí (v exekučním řízení) a ani v tomto řízení nemá povinný povinnost směnku zaplatit, pokud mu ji nemůže oprávněný předat. Toto právo směnečného dlužníka není omezeno ani tím, že majitel má vykonatelný právní titul (tj. vykonatelné soudní rozhodnutí nebo vykonatelný rozhodčí nálezn). Je nutné si uvědomit, že **rozhodnutí soudu** (rozhodčí nález), kterým je směnečný žalovaný zavázán zaplatit žalobci směnku, je „**pouze**“ **deklaratorním rozhodnutím, není rozhodnutím konstitutivním, na základě kterého by účastníkům řízení vznikala nová práva a povinnosti** (pochopitelně s výjimkou rozhodnutí o náhradě nákladů řízení). Jsem si vědom toho, že nařizuje-li soud výkon rozhodnutí (exekuci), oprávněný není povinen předkládat originál směnky nebo jen její kopii. **Nicméně, má-li povinný pochybnosti o tom, že oprávněný je i nadále majitelem směnky (má směnku ve svém držení), měl by podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a dožadovat se jejího předložení soudu, s tím, že jejím zaplacením se stane majitelem směnky a má právo ji držet.**“*

Osobně se tak domnívám, že věřitel by měl mít vždy povinnost doložit originál směnky, ať už se jedná o vykonatelnou nebo nevykonatelnou pohledávku, jelikož může dojít např. k následující situaci:

Věřitel A má vůči dlužníkovi směnečnou pohledávku přiznanou směnečným platebním rozkazem. Dlužník podá insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Ještě před zahájením insolvenčního řízení však dojde k rubopisu směnky na věřitele B. Věřitel A přihlásí do insolvenčního řízení dlužníka směnečnou pohledávku, již doloží pouze směnečným platebním rozkazem. Věřitel B se insolvenčního řízení nijak neúčastní. Dle výše uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu by insolvenčnímu správci nezbylo nic jiného, než pohledávku věřitele A uzнат (nepopřít). Insolvenční řízení dlužníka bude nakonec zastaveno, aniž by byl dlužník osvobozen od placení pohledávek. Na pohledávku věřitele A bylo např. uhrazeno 20 %. Dlužník si následně požádá znovu o oddlužení. Tentokrát se však do insolvenčního řízení se směnečnou pohledávkou v původní výši (jelikož oprávněnému věřiteli B nic uhrazeno nebylo) přihlásí věřitel B, přičemž doloží originál směnky s uvedeným rubopisem. Insolvenčnímu správci opět nezbyde nic jiného, než pohledávku zcela uzнат. Tentokrát dlužník uhradí 100 % pohledávek. V uvedeném příkladu tak dlužník přeplatí uvedenou pohledávku o 20 % (teoreticky se sice dlužník může po věřiteli A domáhat vydání bezdůvodného obohacení, ale domnívám se, že ve většině případů toho dlužník nebude reálně schopen). **Tato situace by však nenastala, pokud by insolvenční správce požadoval doložení originálu směnky.**

Rovněž je zde nutno připomenout čl. I § 39 zákona č. [191/1950 Sb.](#), směnečného a šekového:

(1) *Směnečník může při placení směnky žádat, aby mu byla vydána opatřená potvrzením majitele o placení.*

(2) *Majitel nesmí odmítnout placení částečné.*

(3) Při částečném placení se může směnečník domáhat, aby toto placení bylo na směnce vyznačeno a aby mu bylo o něm vydáno potvrzení.

Po skončení insolvenčního řízení by tedy mělo být na směnku uvedeno, kolik na ní bylo uhrazeno, což však nebude možné, pokud její originál nebude uložen u soudu.

Dále dlužník nemusí být jen výstavcem vlastní směnky / směnečníkem (příjemcem) cizí směnky. Může být např. i indosant nebo avalista. Směnku tak mohla zcela nebo z části uhradit jiná směnečně zavázaná osoba. Nebo na směnku mohlo být ze strany dlužníka plněno v mezidobí od vydání směnečného platebního rozkazu do zahájení insolvenčního řízení. Tuto skutečnost však opět bez originálu směnky půjde ověřit jen velice stěží. Ano v daném případě je možno namítnout, že by si tuto skutečnost měl hlídat sám dlužník a případně by měl sám popřít předmětnou pohledávku co do pravosti nebo výše, ale kdo se někdy setkal s průměrným dlužníkem, tak musí potvrdit, že je to spíše utopická představa. Navíc pokud na směnku hradila jiná směnečně zavázaná osoba, tak o tom dlužník nemusí ani vědět.

S ohledem na výše uvedené mám tak za to, že insolvenční správce by měl vždy vyžadovat doložení originálu směnky. Pokud se tak nestane, tak by měl vždy z opatrnosti popřít pohledávku jak co do pravosti, tak co do výše.

Obdobný názor ve svém článku(1) zastává i JUDr. Ladislav Derka: „Proto i z tohoto důvodu bude spíše namístě, aby směnku nedoloženou jejím originálem vždy správce popřel, byť bude označena jako vykonatelná a věřitel tento konkrétní titul vykonatelnosti (např. rozsudek nebo rozhodčí nález) osvědčí.“

Věřitelům směnečných pohledávek pak nelze doporučit nic jiného, než aby současně s přihláškou pohledávky rovnou do soudní úschovy uložili i originál směnky, čímž předejdou případným soudním sporům.

JUDr. Ing. Martin Dirhan
Advokát a insolvenční správce

Člen skupiny Veritas

(1) *Popírání pohledávek ze směnek v insolvenčním řízení a břemeno tvrzení a důkazní v incidenčních sporech* ze dne 29.6.2019, dostupné např. >>> [zde](#).

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)